

"Tekst"

**Tiiu Rebane
Karl-Kristjan Nagel**

1996/1997

Põgenemine.

Kohutav ja arusaamatu. Soov peita end ära, et kaoks tagaajajate lärm. Ei saa peita. Mida teha ? Mida teha ?...

Poiss (~10 aastane), tumeda peaga, heledate silmadega, ümara näoga. Tuba - tume (a'la "vanaisa tuba"), raske mööbli, vaipade ja igas seinas asetsevate raamaturiiulitega. Keset ruumi ümmargune punasest puust väike laud.

Poiss diivani kõrval riietumas.

Isa (tume, juba algusest peale varjus) seismas imestunult kõrval -
- ilmselt küsib, mida ja miks poeg nii teeb.

Poeg, seljas hallikas-beez sviiter ning tumedamad viigipüksid, on nende peale tõmmanud ebamäärast värvi bikiinid ja sätib parasjagu rinnahoidjaid. Täiesti loomulike ning harjunud (harjunud... samas esimest korda toimub kõik) liigutustega paneb rinnahoidja "korvidesse" porolloontäidiseid.

Isa ei saa aru kuid ei vägivallatse ega keela. Taandub sama ruumi tumedasse nurka. Tema sealviibimist on tunda ning tema sealviibimist on kaugemast silmanurgast isegi näha.

Passiivne.

Pinge on tõusnud (ehk valguse või äkki hoopis teatud muusika abil ... filmis). Põhimõtteliselt markeeriks ka heli vaikust, vaikuse pinget. Näib et lämmatav vaikus + liigutuste sahin.

Korruga - taas neutraalne isa, kuid siiski tänu ka tema sisemisest vastumeelsusest toimuva suhtes (ehk ka viibe, isa poolt, käega) astuvad sisse kaks tugevat, tervet, jõulist proletaarlast: naine ja mees.

Noored, ~ 25 aastat vanad... Nad teavad, mida nad teevad, kogemus neil (veendumus eriti) on. Nad on praktiliselt -
- "proleklassikaliselt" - riietatud. Kui midagi erineb tavapärasest

siis see, et naisel on suurte hallivalgeruutudega sirge seelik, mehel samast riidest triiksärk.

Näod ähmased.

Nad on sarnased.

Neid ühendab ühtsus.

Kas idee või midagi muud.

Idee ikka.

Algul aeglaselt, seejärel kiiremini, pikal, hüpnootilisel marsisammul, hiljem pooltraavis, kummaliselt sirgetel jalgadel asuvad nad tegema ringe ümber laua. Laual on poiss (hämaras, peaaegu pimedas).

Proled laulavad - " vperjod, vperjod nas boi zdjot... !" jne. - tuntud revolutsioonilist laulu 1917-st aastatest.

Laul muutub totaalseks, painavaks.

Kõik ei toimu kaua, kuid piisavalt et muutuda piinavaks. Paistavad ainult tiirlevad ruudulised rõivad.

Korruga ("põhjast", "publiku hulgast") hüüe:

"KURADI PERSE !"

1.

Ning just need imelised jalanõud mida ta kandis... Läbi puude võrade kiirgava Päikese käes vastu helendades. Otsekui metalselt hõbedased... Oma voolujoonelisuses ja ilus, oma ohtrate riigitunnustega - need olid väga mugavad. Ning sinna - küljele joonistuv kõrgkontskingade siluett, mis tegelikult ümbritseski kogu seda toredust, seda värvide sära ja mitmekesisust. Tundus, et need pidid talle väga hästi jalga istuma nagu ka terve see helkiv rüü. Lausa isegi vist suurepäraselt, sest kui Albers tema ilmet tabada püüdis, paistis see vilksamisi lausa et õnnelik olevat. Äsja oli räägitud vastavast, uuslaadsete ideede poolest rikkast moekunstnikust, 40 aastasest naiselikust vanahärrast... Albers ei eksinud. See kõik tekitas vaid siirast heameelt. Et vaatamata kõigile ebaõnnestumistele hoiab tema lennukaaslane ja muidu hea tuttav kunagistest õpinguaastatest ikka pead kindlalt püsti ning ei nurise. Ei teiste täiesti õigustatud pahameele, ei üleüldise vee ja näljatunde ega enda puhtalt nilbete kingkontsroomikute üle.

Emilie oli lihtsalt mõistev naisterahvas. Ta armastas teisi inimesi. Küllap seetõttu saigi temast kosmonaut, või õigemini (ustavalt naeratades) - kosmonauditar. Niisiis seetõttu, et armastas kõige enam mitte iseennast, vaid teisi. Ja see on juba midagi tõsiselt aukartust äratavat. Töötada inimkonna heaolu eest sellistes kõrgustes, avarustes kus puudub hoolimata kõikide ning kõige suurest otsesest ja kaudsest toest ikkagi piisav kindlustunne. See viimaste aastatega läbikogetu pidi kindlasti olema talle kõike enam kui kohutav ja seda mitte selle sõna otseses tähenduses.

*

"Peotäis mulda, lapike maad, see on mu kodumaa, mu süda on verel ja trall -lall -lal -laa...," ümises Emilie termosest kohvi valades.

Rõõmus elevus, mis oli teda alates hommikul ärkamisest saatnud, ei olnud teda jätnud ka meeste tuhmunud pilke enesel märgates.

"Mis head unenägu ma täna nägin," teatas ta vaatamata Albersi ja Bõkovi tülpinud ning enessesetõmbunud ilmetele.

"Ma nägin oma animust, teate ju küll seda Jungi teooriat. Esimesel kursusel võtsime ju kõik nood psühhoanalüütikud usuõpetuse loengutes läbi. Mulle hakkas see lähenemine kohe meeldima - et inimesel on ikkagi peale tungide, nagu Freudil, ka peenemast materias "hing" olemas. Teatud modulatsioon, mille läbi on võimalik mõista, mõista müüte, jumalat, muinasjutte. Hing, mulle tundub nii, reflekteerib infot ajusse, aju seejärel silma. Seetõttu ei suuda ma kannatada inimesi, kes tegelevad teiste lahterdamisega, justkui nad oleksid ainsad eksimatud - niiöelda maailma keskpunktid, millede ümber või mille järgi teised end seadistama peaksid. Ma kohe vihkan neid tarkpäid ja tehnokraate, kes pragmaatiliselt silte külge kleebivad ning lisaks kõigele nn. "vaimuhaigeid" kinnistesse asutustesse sulgevad. Ja üldse...

Vabadust !...

Kuid okei, mida ma siin muudkui räägin, kohv jahtub ja teie pole veel lonksugi joonud. Võtke ometi, soovite ehk hamburgeri hommiku-eineks? Või... Muide Bõkov, kas panite tähele, et.... näit oli täna varasemast madalam? Kui te nõustuksite ülejäänud mõõtmised läbi viima, saaks akadeemik Habibi teooriat ka praktikas katsetada. Puht-visuaalselt näib, et antud keskkonnatingimused on just sellised nagu H. silmas pidas. Osoonikiht on just sedavõrd miinimumini viidud ning..."

2.

Märgisjoontega tähistatud ala, ümbritsetud väliselt mahajäetud ehitusega. Pinnasest 8 meetri kõrgusele alla kõverdatud katuse äär, suletud luugid seintes, asfaldiväljast väljuvad metallvõrestikuga kaetud torud, kanaliavad ja nendest eemale jooksvad peenikesed veekanalid, mis kohati ummistunud tihedatest lendudest kaasakistud risust. Ühte ruudu nurka lõikava ning katusetasandit lõhkua kõrgendi klaassein värvideküllast õhtutaevast peegeldades. Selle taga, ühes äärmises vasakpooles kabinetis liikuvad kogud.

*

"Kahtlemata pole siin tegemist valgusaastatega. Footonrakettidega ja muu sellisega. Aine ja antiaine...

Mu härrad, lubage mul teha selliseid kõrvalekaldeid. Mulle tundub, et me oleme viimastest öödest ning päevadest kõik siin väga tugevasti liigutatud. Siis palun ma teilt, ärge pöörake tähelepanu nendele mõningatele teravustele meie omavahelistes vestlustes. Iroonitsemiseks pole põhjust.

Ühesõnaga! - Ühe sõnaga... Niisiis üks sõna, kui nüüd mitte asjata silmakirjatseda, langeme - näete ise, tihti sõnade ebatäpsesse, või ebakorrektsesse kasutamissoolu. Keegi meid tavaliselt selles ei takista. Ei vanemad, hilisemad kooliõpetajad ega sõbrad, tuttavad."

Kõhnapoolne kiilakas haarab teatraalse ahastusega enda tasakaalu järele. Ta on selle pinevalt mõeldes järelilikult kaotanud. Ta vaatab taas üles.

"Ma ei tea."

Tasakaal on taastatud.

Ei tea. Mida ta siis ei tea?

Ta oli vist juba unustanud.

Kuid siiski, üsna pea, abitult ringi vaadates, lõpuks täpsemalt lähimate

kohalviibiaste ilmeid uurides talle meenus. Seda võis otsekui nende kõigi näost välja lugeda - juhtunud oli midagi hirmsat. Kosmose-süstiku start oli ebaõnnestunud.

Pinev vaikus...

Lõpututelt liivaväljadelt oli leitud rusud ja hukkunud lendurid. Eesistuja hr. Mustafa-hašš vaatas ringi. Tema seljatagant paistev hommikupäike kiiskas nende kõigi silmist talle vastu. Kõik olid pööranud temale oma näod ja kissitasid eredat valgust peegeldavaid silmi.

Ta ehmatas ära. Nad kõik naersid tema üle.

Tal oli ebamugav. Ta pidi midagi ütlema.

Ta ütles: "Sulgege silmad."

Kõik sulgesid silmad ning paremast lauapoolsest osast tõusis Adolf Hitler.

Adolf Hitler pidas sütitava kõne:

"... Mina !... Välissuhete kriisid... Töötatud... olid... märkamatu !!
... Nii sõnaliselt kui materjaalselt... Vajadus... Toote realiseerimine suurematesse massidesse... Tekkis küsimus... nii."

Karastusjookide tehase abidirektor noogutas pead.

Adolof Hitler polnud eksinud.

Justnimelt sellele lennule olid nad organiseerinud nende ainuõige karastusjooigi suurepärase ning nüansirikka manustamise demonstreerimiskatse kaaluta olekus... Otse pudelist. Olid organiseerinud, kuid ebaõnnestusid. Otse, kuid täpsemalt kaudselt.

Reklaamiklipp jäi seega teostamata.

Mida arvas Adolf Hitler ?

Miks järgnesid tema kõnele pööraised ovatsioonid publiku hulgast ning asedirektori peanoogutus ?

Juhtkond lahkub üksmeelselt. Nad on rahul. Edasine ei sõltu enam neist. Keegi on võtnud kogu vastutuse iseendale. Keegi on neist maha, tühja nõupidamiste saali jäänud. Kõigi meeltes kajab üks ja seesama lause:

"Usaldage mind ! Usaldage !" ja siis lisaks: "Pole olemas kahte ühesuguse saatusega inimest... Meie võidame !!"

Kõik olid lahkunud. Hitler seisis ikka veel samal kohal.
"Mina võidan," sõnas ta küüru tõmbununa, pilk läbi avatud akna
kaugustes, altkulmu.

Milles seisnes tema plaan ?

Ei, plaan oli hea, antud hetkel ainuvõimalik.

Plaan oli hea. Ta avas limonaadipudeli. See lõi kihisema.

Tappa !

See oligi tema plaan !

Keegi tuli elimineerida.

Ta oli teisi rahustanud, ta polnud midagi rääkinud.

Lahendus oli siinsamas, käegakatsutav. Lõpuks tuli ju midagi
lõplikku teha !

Ta väljus ruumist. Kõndis mööda koridore.

Uks. Nimesilt: "Välissuhete peaspetsialist A.H."

Tema kabinett.

Kirjutuslaud.

Ranged näojooned.

Püstol. Lask !

Lakke - see oli hoiatuslask.

Teine lask !

Ta kukkus.

Need olid perekonnaprobleemid.

3.

"Hea küll, ma olen sinuga nõus, kuid arvan et plaani, mille sa välja pakkusid, võivad iga kell ootamatused muuta."

Naine vaatas teda vidukil silmil tavapärase muigega suunurkades. Alates esimesest meenuvast hetkest oli kõrb olnud täiesti muutumatu. Vaatamata läbitud vahemaale oli võimatu eristada üht ruumipunkti teisest ning näis võimatu isegi loota mingile muutusele. Kuid siin ta eksis - unustanud end kõrbe meelevalda, neist kolmest ehk ainsana lastes painaval ümbrusel iseennast juhtida, ei märganud naine varem nii enesestmõistetavat ning tähtsaimat aspekti - inimest. Mõlemad mehed, nii erinevad kui nad ka polnud, kumbki ei olnud, ei suutnud leppida paratamatusega. Protest ilmnes mõlemal erinevalt ning ehk ei andnud nad iseeneselegi täielikult aru, mis oli see, mis pani neid üksteisele vastu töötama, mis põhjusel oli varem seltsimehelik ning isegi sõbralik suhe nende vahel katkenud.

"Haiguste ravi on üksindus, tuba raadioga...," meenus Albersile kodulinna bussipeatusi vallutanud sõnum.

"Miks, miks, miks see mul kummitab nagu mõni totter šlaager ? Miks, kui tüdinenud ma olen. Kuivõrd nõme situatsioon - alles mõned päevad tagasi olime me kõik laevas, täitsime oma funktsiooni, mulle meeldib mu töö ning see on ka inimkonnale vajalik - kõik teavad seda... Ja kartulid, praetud kartulid... nüüd, kui tahaks...

Miks siis küll niimoodi ? Kes tegi vea ? Ja miks emaarvuti ei fikseerinud võimalikest situatsioonidest just ainsana seda siin kus me kurat praegu oleme, raisk ! Ma ei usu, et mina olen süüdi. Aga nojah - rahu, rahu. Enam sündmusi tagasi kerida ei saa, peab rahulikult mõtlema, kõik võimalikud lahendused ning nüansid läbi kaaluma. See kuradi maastik ei saa ju lõputult niimoodi laiuda. Ja kui me kord siit välja saame, siis, siis... "Andke mulle toetuspunkt ja ma kangutan ka maakera paigalt" - uus meenutus vanast maailmast, mis andis Albersile innustust ning kordudes mõttes kui iseenesest ikka ja jälle, täitis mehe enesekindlust lisava teadmiseiga muutuse võimalikkusest.

Emilie pingutas haake oma skafandril. Ta polnud veel täiesti kindel kas on ohutu lasta kõrbepäikesel enese peale paista ning otsustas

läbi viia siiski mõned selgitavad mõõtmised. Võtnud välja vajaliku aparatuuri asus ta kiiresti tegutsema.

Bõkov jälgis teda ärritunult. Varem temas rahulolu tekitanud tõdemus naise professionaalsusest ning konkreetsusest oli siin millegipärast muutunud vastikustundeks rahulikku, varem enesestmõistetavat tegevust märgates. Kuradi hani, igavene emane, varsti koorib pannid-potid välja. Nagu kavatseb siia igaveseks jääda! Ei no naine on ikka naine. Kõigea rahul. Ja mis pagana pärast ma lasin end ära petta - nüüd ta kükitab seal rahuloleval ilmel - kurat - kukub veel päevitama kah. Ma teadsin ju kogu aeg et nii nende naistega ongi. Kurat - keppi on talle vaja, siis oleks vait ja rahul, et ei topiks nina kuhu pole vaja.

Ka Bõkovit ärritas pööraselt olukord kuhu nad olid sattunud. Ka teda ärritas viimse piirini meenutuse võimatus ning arusaamatus, kus ja miks oli tehtud viga. Ta muutus hüsteeriliseks. Ta viha oli suurem kui Bõkov ise, suurem kui ta kanda oleks suutnud. Ta haaras esimese kättesattuva eseeme ning lähenes sellega kiirel sammul naisele... Selgus et kätte oli sattunud marmelaadituub "Kosmos" ning eneselegi ootamatult, mõtlemata mida teeb, pigistas Bõkov tuubi sisu naisele pähe.

Emilie tõusis, taoline ootamatus ajas teda vihale. "No muidugi - seda ma tõesti ei osanud arvata. See ongi esimene muutus plaanis." Kuna muud polnud parata, vett ju lõõskavas ümbruses ei olnud, võttis ta taskust krüptoni ja lõi marmelaadiplögased juuksed maha. See isegi meeldis talle. Siin oli teatud sümbolismi ning taoline metatasand oligi kosmonauditari meeltest, tänu kõikehaaravale professionile, pikka aega kadunud olnud. Varjusurmast taas esilejoonistunud teadmisea millestki haaramatult kättesaamatust, tundis ta end äkki õnnelikuna. Silitades veel harjumatu kiilaspead, hakkas naine astuma, nüüd juba kümnennda horisondi poole. Näis nagu toimuks kõik 1/100000000 sek. jooksul.

Ei, ta polnud täiesti aru kaotanud. Ka mehed said sellest aru. Emilie oli kaasa võtnud esemed, mida vajalikuks pidas, alles jättes meestele vajaliku, vaadanud neid julgustava pilguga ning alles seejärel lahkunud. Ta näis sedavõrd kindla ja isoleerituna et ei Albersil ega Bõkovil ei tekkinud ka parema tahtmise juures võimalust teda tagasi hoida või

talle järgneda.

Nad ei kohtunud enam kunagi. Või kui, siis ainult nende mõtted libisesid üksteisest üle, kuid ka see pisku naisest näis kiiresti eemaldud ning isoleeritud.

Ja siis tuli meeste juurde kabanga mees, kes tutvustas end Moosesena ning teatas et on professionaalne giid. Vedades neid mööda luiteid, veel ligi 40 aastat, talutas ta kaks habetunud kõbi uue läikiva kosmosesüstiku trapi juurde, ostis meestele piletid ning sõnas raha tagasi saades nagu muuseas: "Te viibite siin unustustelaevas vaid ühe öö, homme algab kõik algusest".

08.1996

4. Algus

Köök. Ristküliku kujuline, ühe ukse ja aknaga. Kardinaid pole.

Akna all valge radiaator horisontaalsete vagudega. Paremalt külmkapp ja sealt, kogu paremat seinat kattev tüüpiline mööblikomplekt ja aparaat: kapid all ja üleval, pliit, kell, kraanikauss, röstimis- ja kohvimasin.

Vasakul köögilaud, suhkru- ja soolatoos, leivahoidla, millel peale pintseldatud kolmevärviline ruut. Lihtne plastlaelamp oranži tooni. Kulunud, lainetav koobalt-sinine-roheline linoleum katkendjoonega keset põrandat.

Hommik.

Vaikne muusika. Ühehäälnelise löökpill ja põhiheli tekitav keelpill tambura. Dipaka (valguse jõud), ütleks asjatundja. Siis - Dipaka juba pikemat aega kestev rahulik sissejuhatus.

Tuhmis ristkülikus kirevalt riietataud naisterahvas. Ta on näoga akna poole. Vaatab välja, üks käsi pliidil säriseva panni käepidet hoides. Pannil on mingi väheldane söök sibulate ja õliga, särinat aga pole kuulda. Kuulda on ainult klassikalist India muusikat.

Vaatab välja, kuulatab, meenutab mingeid kindlaid liigutusi - ja, kui sooritab neid (üksikuid), on need õrnad ja lüürilised.

Suitsetab (sigarett on panni sõõrist väljaenduval tuhatoosil), vasak käsi õnnelikkust väljendavas asendis. Äkiline kulmukergitus - vaatab tähelepanelikult käe sõrmede asetust. Ei mingit nostalgiat või härda-meelsust ! Kaadrist õhkub ainult armastust ja rahu.

Vesi on keema hakanud. Kuulda on endiselt ainult muusikat. Jälle kulmukergitus - teeb jõulise pöörde, mis on emotsionaalne. Kontrollib. Lülitab välja. Tõstab kõrvale. Vaatab otse kaadrisse (võib-olla näeb kedagi hetkeks või kuuleb välisukse avamist). Valab alustaldrikul tassidesse teed. Sirutab selga. Paneb suitsu tuhatoosi, kägardab, väänab tohutu jõuga. Võtab tassid ja tuleb aeglaselt ukse poole. Ilme on rahulik.

Kaader jälgib teda liikumisel, taganeb ukseavast, järgneb vasakule, ise paigale jäädes. Naine möödub väga lähedalt - pime pikk koridor,

järgmine avatud uks paremale, tuba värvilise vaibaga, parkettpõrand.
Ta siseneb.

Kaader pöördumisel ei peatu, see teeb ringi: riidekapp, välisuks eemal pimedas, köök, aken - üleval valge hommikutaevas, all valgete paneelmajade viimased korrused.

*

Ligi 40 aastat Mooses vedas neid mööda luiteid. Ta oli neid uue kosmosesüstiku trapi juurde talutanud. Seal Mooses osutas sellele:
"See on unustustelaev," ja ütles: "homme saab kõik algusest algama."

Kolmekesi istusid nad maha ja vaikisid, tõmbasid hinge. Siis Mooses küsis ja äratas nad: "Mida te nägite?"

Ning teine vastas: "Nägin tasandikku, viljapõldu, mille taga õunapuuaed ja puud. Ja ma pöördusin nende poole ja rääkisin nendega vaikides ning tajusin enda tühjust võrreldes... Tühjus oli see ! Ja inimest enda kõrval, öeldes midagi - tühjuse nägu oli temagi."

Ja esimene rääkis:

"Nägin teadlasi, geneetikainsenere ja kentaure, ja müüte ja muinasjutte."

Ning Mooses rõõmustas: "Tõesti, hästi nägite."

"Veel häält mis õpetas !"

"Tõesti, mida?"

"Iga päeva sa veeda ja mõtet sa kasuta, nii nagu oleks see sinu viimne. Ja ära jäta ühtegi lahket tegu tegemata ega rahumeelset mõtet väljendamata."

Ja Juht kiitis selle tõe heaks. Ning ettekuulutuse täidaminek viivitas endaga. Ja Mooses pani seda tähele ning vaikis.

Püha Vaim laskus...

See tuli otse eest üle ja läbi liiva nende peale, millele eelnes vali

tuul ja keeristorm, mis lahutas ja sulatas üheks.

Ning hääl ütles: "Sina ei pea unustustelaeva jääma ja kõik ei pea mitte homme algusest algama."

Nii kindlalt rääkis see hääl.

"Sest Püha Vaim on sind puudutanud, usku sisendanud, juhatanud teed."

Ja kaotatud 40 aastat sai tühistatud - kui tuli hommik - Ta väljus kõrbesse ning Mooses nähes, mis ta oli teinud ning mis tehtud oli, ilmutas Talle end veel hetkeks, siis jäi ta üksi.

Ning pilve läinud taeva kohale tekkis hiilgus ja helendav väli ning Tema üksi luges sealt... Ja lugenud selle, kõik vihmana alla sadas.

*

Mäe tagant lähenesid Kutsutud reas. Tulid aeglaselt ja kindlalt, jõudsid nõlvale, möödusid tipust lähedalt ja laskusid alla talle vastu. Täpselt nägi ta neid eemalt ja pidevalt, teadis ette ja ootas kohtumist.

Ja juhtuski see, et mõned neist temast läbi kõndisid kuigi teda justkui lähemalt tundsidki...

1997